2.11.2021

829/01.04.01.00/2021.

Eduskunnan hallintovaliokunta

Viite: Hallintovaliokunnan lisäselvityspyyntö asiassa VNS 4/2021 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

SÄÄNNÖKSET SUOJELUASEMAN POISTAMISESTA, PYSYVÄN OLESKELUVAN PERUUTTAMISESTA JA MAAHANTULOKIELLON MÄÄRÄÄMISESTÄ

Taustaa

Suomesta on lähtenyt ns. vierastaistelijoiksi maailman kriisialueille arviolta 80 henkilöä. Henkilöt, jotka ulkomailla oleskellessaan ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan tai tavalla tai toisella tukeneet terroristista toimintaa voivat muodostaa vakavan uhkan kansalliselle turvallisuudelle. Toimillaan he vaarantavat myös kansainvälistä turvallisuutta ja voivat aiheuttaa muille tarpeen paeta kodistaan tai kotimaastaan.

Suomeen voi taistelualueelta palata myös ilman Suomen kansalaisuutta. Jos henkilöllä on Suomen myöntämä suojeluasema tai pysyvä oleskelulupa, hän voi halutessaan palata Suomeen. Suojeluasemaa tai pysyvää oleskelulupaa ei ole mahdollista peruuttaa kansallisen turvallisuuden vaarantamisen perusteella. Vasta Suomeen palaamisen jälkeen on mahdollista rajoitetuin edellytyksin karkottaa henkilö maasta, jolloin oleskelulupa raukeaa.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan ulkomaalaislakia (301/2004) tulisi muuttaa siten, että jatkossa ei olisi enää välttämätöntä sallia näiden ulkomaalaisten palaavan ensin takaisin Suomeen, jotta heidät voidaan paluun jälkeen karkottaa maasta. Pysyvä oleskelulupa pitäisi voida peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana. Lisäksi suojeluasema pitäisi voida poistaa suojeluaseman antamisen jälkeen, jos henkilö muodostaa uhan kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle. Lisäksi suojeluaseman myöntämisen esteeksi pitäisi lisätä se, että ulkomaalainen muodostaa uhan kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle.

Sen lisäksi, että näillä lainsäädäntömuutoksilla pyrittäisiin torjumaan ISIL:n muodostamaa uhkaa, historiatiedon valossa on odotettavissa, että ISIL:n kaltaiset ilmiöt tulevat toistumaan tulevaisuudessa. Tämän vuoksi olisi tärkeää toteuttaa lainsäädäntömuutokset, joiden avulla viranomaiset pystyisivät myös tulevaisuudessa reagoimaan samankaltaisiin uhkiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti.

1100 - 0321

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

Pysyvä oleskelulupa

Ulkomailla olevan kolmannen maan kansalaisen pysyvän oleskeluluvan peruuttaminen olisi käytännön näkökulmasta tarpeen silloin, kun ulkomaalainen on matkustanut Suomesta konfliktialueelle, esimerkiksi Syyriaan tai Irakiin liittyäkseen siellä vierastaistelijaksi ISIL:n riveihin. Terroristisen toimijoiden aiheuttaman välittömän ja välillisen uhan johdosta viranomaisilla pitäisi olla käytössään keinoja, joilla konfliktialueelle lähteneen pysyvä oleskelulupa voitaisiin tapauskohtaisesti peruuttaa ja hänet voitaisiin määrätä maahantulokieltoon kansallisen turvallisuuden perusteella jo henkilön oleskellessa konfliktialueella.

Toissijainen suojeluasema

Kolmansien maiden kansalaisilla, jotka lähtevät Suomesta esimerkiksi taistelemaan kriisialueille, voi olla toissijainen suojeluasema Suomessa. Jotta oleskeluluvan peruuttaminen voisi tulla heidän kohdallaan kyseeseen, suojeluasema on ensin poistettava. Olisi siten tarpeen säätää, että toissijainen suojeluasema on poistettava, jos sen jälkeen, kun toissijainen suojeluasema on myönnetty, osoitetaan, että henkilö muodostaa uhan kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle.

Lisäksi ulkomaalaislakiin olisi sisällytettävä toissijaisen suojelun osalta myöntämisen poissulkemisperusteeksi se, että on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen olevan vaaraksi kansalliselle tai kansainväliselle.

On erittäin ongelmallista, että henkilöllä, joka omalla toiminnallaan pyrkii heikentämään kansallista tai kansainvälistä turvallisuutta ja muiden henkilöiden turvallisuutta, on Suomen myöntämä suojeluasema.

Maahantulokielto

Nykyisiä ulkomaalaislain mukaisia perusteita, joiden nojalla ulkomaalaiselle voidaan määrätä maahantulokielto, voidaan soveltaa vain tilanteessa, jossa Suomessa oleskeleva ulkomaalainen halutaan poistaa maasta. Kansainväliset tai EU- velvoitteet eivät ole esteenä säännösten muuttamiselle siten, että maahantulokielto olisi mahdollista määrätä entistä useammissa tilanteissa. Olisi mahdollista säätää, että maahantulokielto voidaan määrätä Suomesta ulkomaille poistuneelle ulkomaalaiselle, jonka suojeluasema on päätetty poistaa ja/tai pysyvä oleskelulupa tai EU-oleskelulupa peruuttaa. Maahantulokielto olisi voitava määrätä joko samassa päätöksessä, jolla oleskelulupa peruutetaan, tai vaihtoehtoisesti erillisessä päätöksessä.

Kuulemisvelvoite

Edellä mainittuja lainsäädäntömuutoksia harkittaessa on huomioitava, että laki edellyttää asianomaisen kuulemista ennen häntä koskevan päätöksen tekemistä. Vaikka suojeluaseman poistaminen ja oleskeluluvan peruuttaminen mahdollistettaisiin näillä perusteilla, ei tästä ole käytännössä hyötyä, jos edellytettäisiin poikkeuksetta henkilön kuulemista. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa poikkeaminen kuulemisvelvoitteesta niissä välttämättömissä tilanteissa, joissa kansallista tai kansainvälistä turvallisuutta vaarantavaa henkilöä ei voida tavoittaa hänen konfliktialueella oleskelemisensa johdosta tai sen takia, että hän välttelee kuulemista.

Lopuksi

Sisäministeriössä virkamiestyönä laaditun selvityksen perusteella tässä muistiossa ehdotetut muutokset ovat EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisia. Lisäksi muistion ehdotukset ovat olleet osana laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaista toimenpideohjelmaa.

EU:ssa on valmisteilla turvapaikka- ja maahanmuuttoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus ja komissio on syksyllä 2020 antanut sitä koskien kokonaisvaltaisen tiedonannon. Tuleva EU-sääntely tullee sisältämään voimassaolevaa vastaavasti tässä muistiossa ehdotetun sääntelyn. Todennäköistä siis on, että ne tulevat annettavan EU-asetuksen myötä Suomessa suoraan sovellettaviksi. Kuitenkin koska asetuksen valmistumiseen voi mennä vielä aikaa, tässä esitetyt muutokset olisi syytä ottaa osaksi kansallista lainsäädäntöä jo ennen asetuksen voimaantuloa.